

Gábrity Molnár Irén:

**RÉGIÓNK HUMÁN
ERŐFORRÁSA**

2008. június 27. Szabadka

Előzetes feltevések:

1. Vajdaság autochton lakosságának függetlenül nemzeti hovatartozásától, viszonylag kifejezett regionális tudata van.

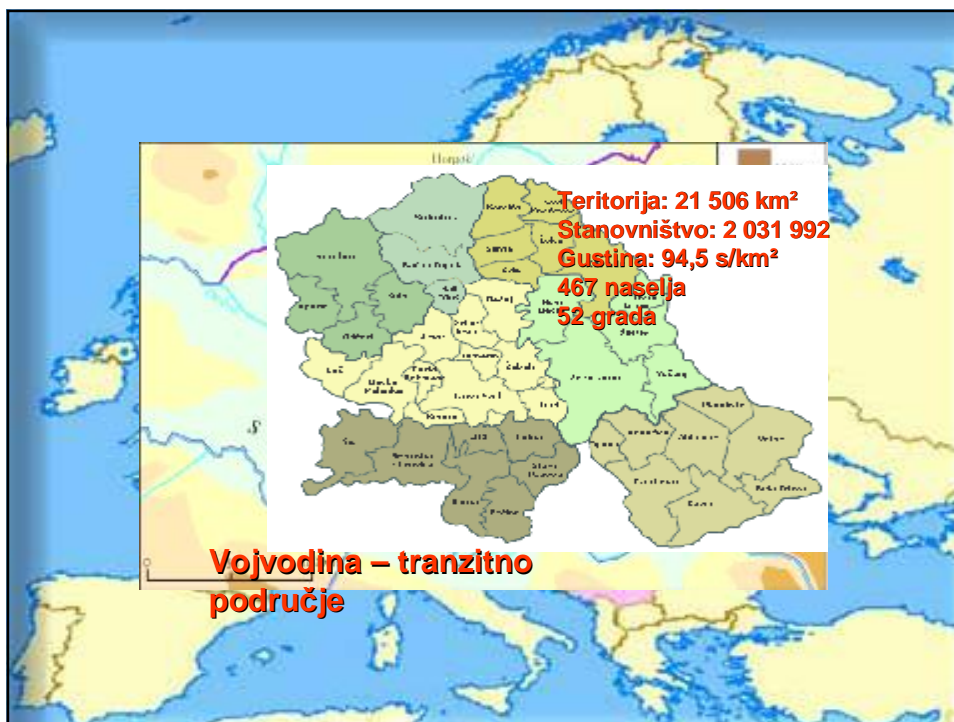
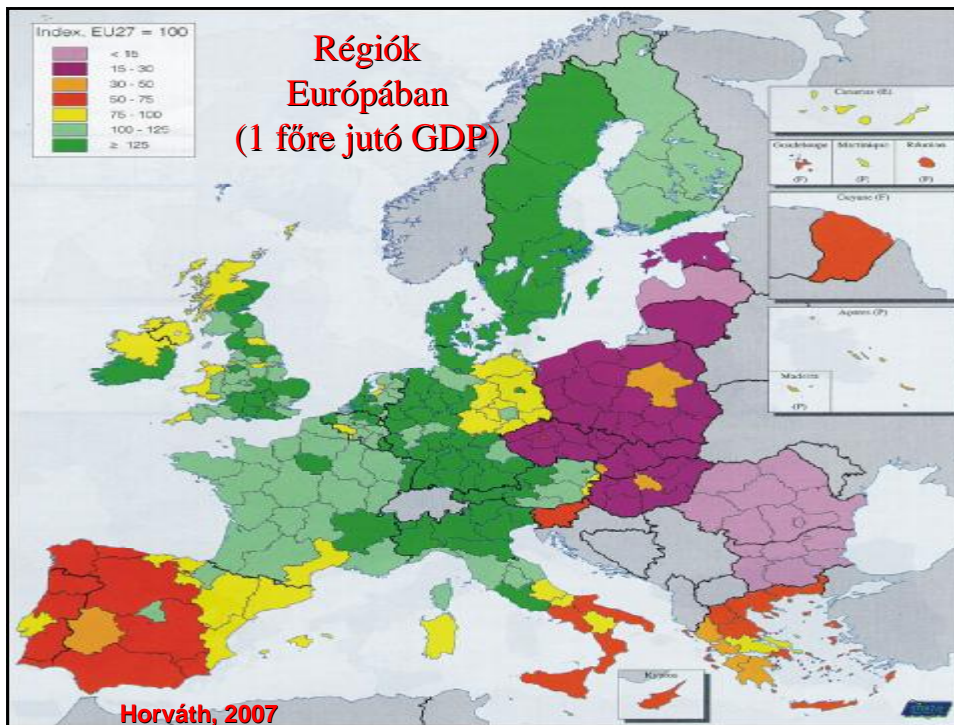
2. Tranzíciós helyzet – folyamatossá vált az „átmenet”. Meddig tudunk együtt élni az „átmenetekkel”? Rendszerváltás helyett rendszercsere történik.

3. Kik a térség fejlesztés akterei/alanyai? Kikre lehet támaszkodni egy regionális fejlesztési terv kivitelezésekor?

Mit is értünk régió alatt?

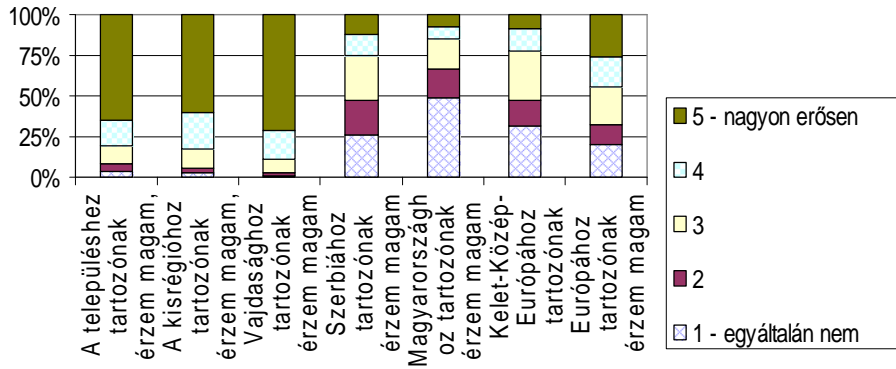
A regionális tudományokban „a régió lehatárolt, a környezetétől elkülönülő

- (1) **területi egység** a nemzeti és a települési szint között, amelyet a társadalmi folyamatok széles körét átfogó, soktényezős
- (2) **társadalmi-gazdasági összekapcsoltság (kohézió)**, lakosainak érzékelhető regionális
- (3) **összetartozása (identitás-tudata)**, valamint
- (4) **érdemi irányítási hatáskörű és önállóságú regionális intézmények rendszere fog tartós egységbe”** (*Magyar Nagylexikon*)

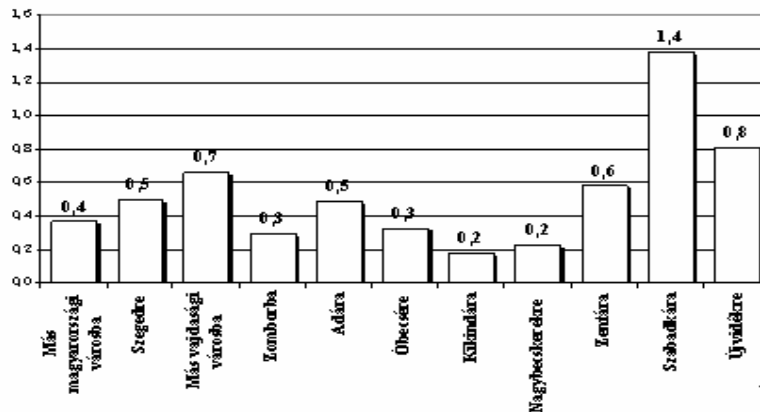
Térséghez tartozás megélése - 2007

Ön melyik térséghez tartozónak érzi magát?

Szabadka, Újvidék, Zenta, Szeged...

Vonzásterületek - a vajdasági magyarok tevékenysége (munkájuk, iskola, vásárlás)

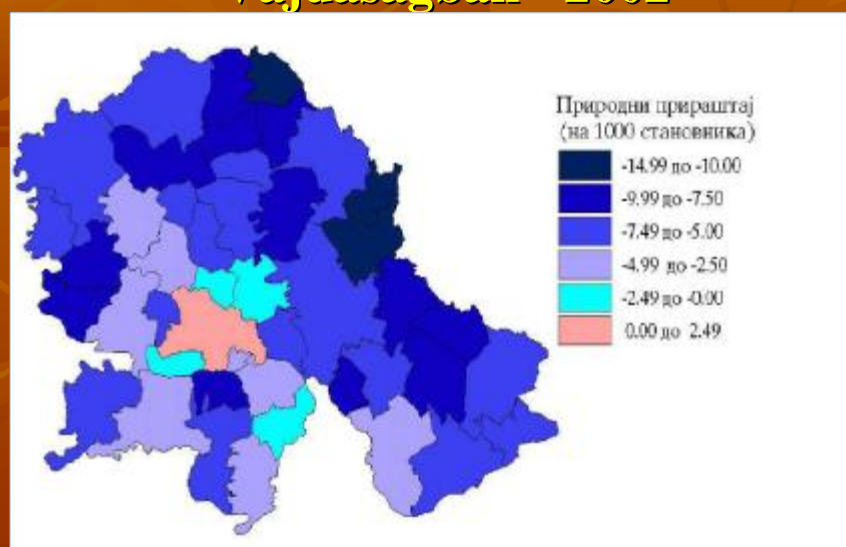
Vajdaság kistérségeinek népességében
jelentős eltérések vannak.

A két népszámlálás között 1991-2002:

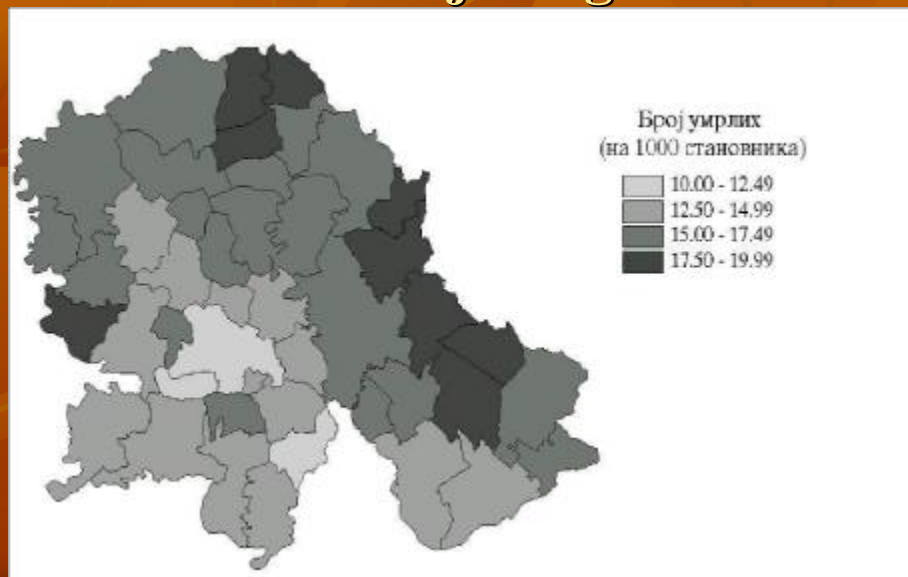
n Észak-Bácska, Közép-Bánát, Dél-Bánát és
Észak-Bánát lakosainak száma csökkent, az
alacsony natalitás és az elvándorlás miatt
(pl. Ada és Zenta),

n míg Nyugat-Bácska, Dél-Bácska és Szerémség
lakosainak száma nőtt, a betelepített
menekülteknek köszönve
(pl. Stara Pazova, Újvidék, Temerin).

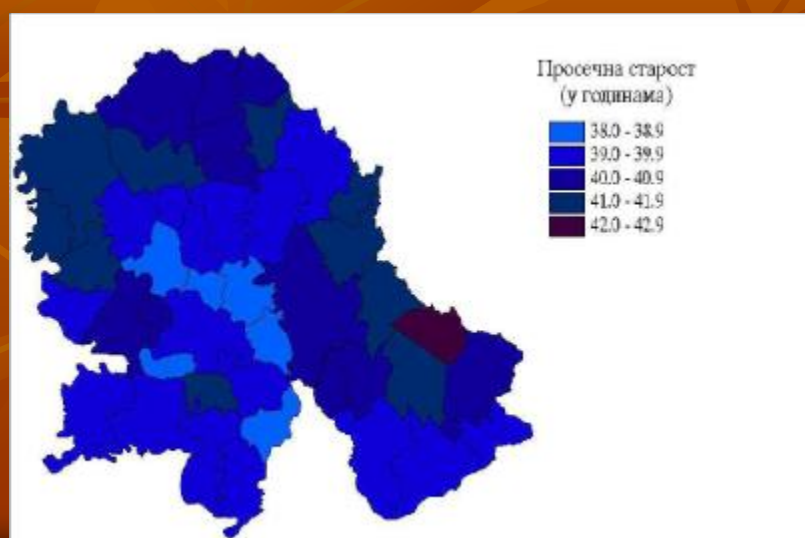
Negatív természetes szaporulat Vajdaságban - 2002

Mortalitás a Vajdaságban - 2002

Átlagos életkor Vajdaságban - 2002

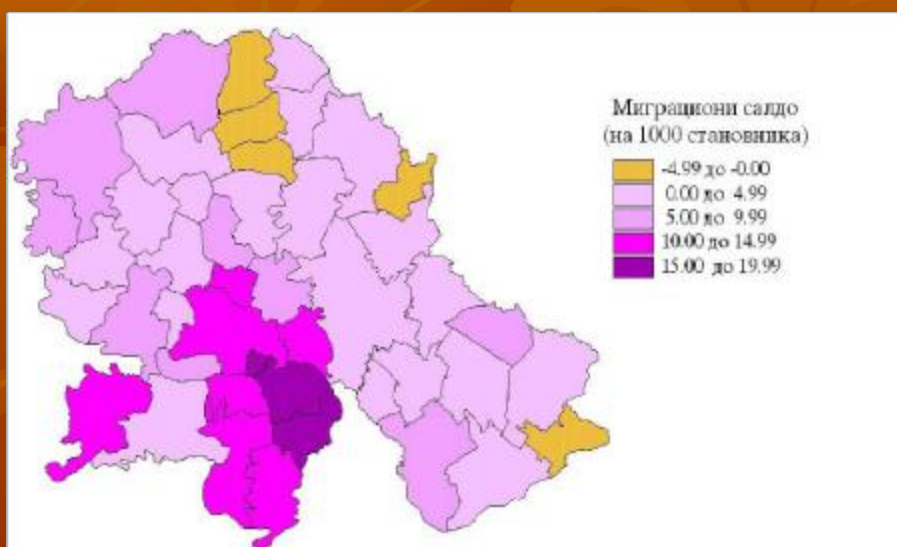

Lakosságöregedés

	Határérték	Magyarok	
Születési ezrelék	14,3	1991-ben 2002-ben	10,68 9,60
Halálozási ezrelék	...	1991-ben 2002-ben	18,89 21,13
Születés és halálozás egymás közti aránya	1,00	1991-ben 2002-ben	0,52 0,50
Vitális index (0–14 évesek és 60 éves/idősebbek aránya)	1,00	1961-ben 1991-ben 2002-ben	1,37 0,71 0,51

Migrációs saldo – 1999-2001

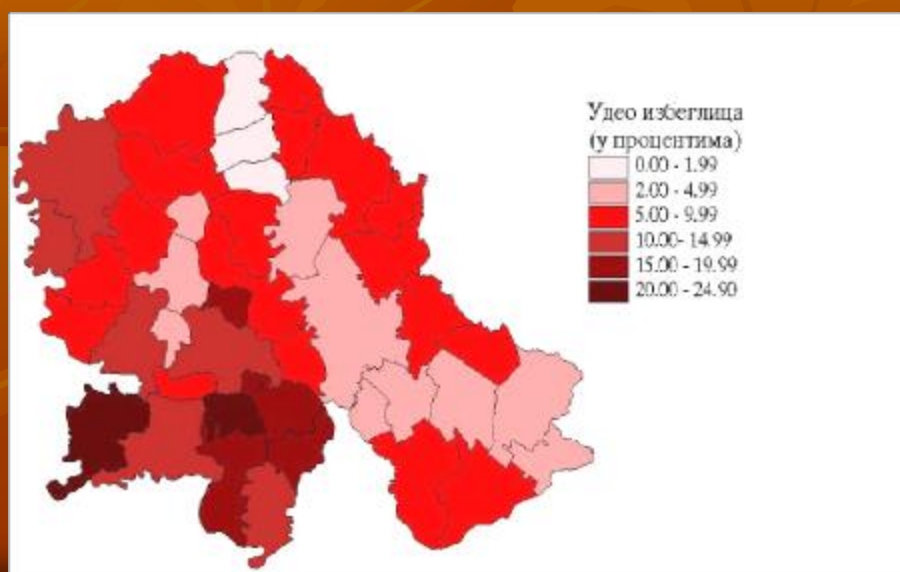

A délszláv háború (1990-2000)

A jugoszlávok kivándorlásának új dimenziója:

- n a távozás politikai és pszichológiai jellegű;
- n a háború/katonai mozgósítás veszélye,
- n Leszegényedés, hiperinfláció
- n Jövőkép hiánya a fiataloknál tömeges emigrációja: Kanada, Ausztrália, Németország, Magyarország...
- n Tíz év alatt 200 ezer fiatal diplomás ment el

Menekültek % - 2001

A vajdasági magyar népesség demográfiai állapotát mutató jelzőszámok

	Határérték	Magyarok	
		1991-ben	2002-ben
65 évnél idősebb népesség aránya az összes népesség százalékában	10,0%	16,59%	19,25%
Átlagéletkor	30 év	37,7 év	43,1 év
Az öregedési index (a 60 évtől idősebbek aránya a 0–19 éves korcsoporthoz viszonyítva)	0,40	1,142	1,363
Átlagos gyermekszám	2,3	1,62	1,50 alatt

A magyar emigrációs veszteség

- n A 2. világháború után Jugoszláviából harmincezer magyar költözött el, és húszezer vérbosszú áldozata lett (1945)
- n 1948–1991 között 69 193 fő ment külföldre (Kocsis)
 - 1965–1970 között : 16 627
 - 1980-as években: 25 228
- n 90-es években: kb. 50 000
- n Legtöbb magyar a szabadkai, újvidéki, topolyai, zombori és adai községekből kelt útra

Regionális előnyök - Indexi po okruzima Vojvodine

	Index pismenosti i obrazovanosti	Index očekivanog životnog veka	GDP index	HDI index
Beograd	0.984	0.782	0.711	0.826
Severna Bačka	0.892	0.796	0.676	0.788
Srednji Banat	0.863	0.826	0.656	0.782
Severni Banat	0.831	0.815	0.677	0.774
Južni Banat	0.840	0.800	0.682	0.774
Zapadna Bačka	0.827	0.782	0.696	0.769
Južna Bačka	0.931	0.756	0.525	0.737
Srem	0.802	0.751	0.615	0.723

Mi Észak-Bácska erőssége?

Vajdasági közepszerűség:
GDP szint, életminőség,
élettartam, iskolavégzettség...

Hátrányok:

- lemaradt beruházások,
infrastruktúra fejlesztés,
egészségügyi állapot...

TÉRSÉGI FEJLESZTÉSI TERV ESÉLYEI

1. **Aktív mozgások 3-4 érdekeltségi síkon (heterogén vertikális és horizontális kapcsolatok):**
 - **Közéleti-politikai projektvivők** – ötlettervek, illúziók, háttér-politikai biztosíték
 - **Régió – kistérségek** – tartományi hatáskör, jogi- és gazdasági kerethiány („légtüres térben”)
 - **Önkormányzatok kezdeményezőkézsége** – szakemberek, helyi elit koordinációja (befektető, vállalkozó, értelmiségi kreativitás)
 - **Sok, kis társadalmi szereplő** - vállalkozó, gazda, munkás, megélhetésért küzdő, feketéző...
2. **A cselekvők aszinchronban, akció-forráshiány**
3. **Ha nincs konkrét jövőkép, nincs esély se!**

Hol van az erőforrás és az erőtartalék?

- A szakember által elképzelt változásokat a helyi szereplők valósítják meg; ők a **térségfejlesztő programok hordozói**: magánosítás, beruházás, munkanélküliség, racionalizálás, helyzetteremtés, cégalapítás, munkahelyteremtés... ”van rá vevő?”
- **„Gyenge” térség**: a létfenntartásra van beprogramozva, fél a változásoktól, nem rizikóvállaló, „jó” neki, mert még átlagos és nem „szakadt le”...

ERŐTARTALÉK:

1. Kitörések egyén-család szinten

- migrációs hajlam csökkentése konkrét jövőképpel
- vállalkozási-, továbbtanulási hajlam, átképzések
- Túlélés helyett életforma változás, erőforráspótlás

2. Régió és önkormányzat szinten (láncszemek)

- munkahelyteremtők, cégalapítók, tőkebevonók
- befektető – vállalkozó – gazda – munkaerő -
- politikai háttértartó – szakember - civil szektor -
- önkormányzati koordinátor

Kistérségfejlesztő stratégia:

- többsíkú rugalmas humán erőforrás-
fejlesztő tervek:

- 1. Munkalehetőség, vállalkozás,
felnőttoktatás, életminőség**
- 2. Fenntartható intézményhálózat –
oktatás, művelődés, média**

Vegyes szakértői csoport feladata:
**Melyek azok az intézmények,
finanszírozási formák és a térség
közösségépítő stratégiák, amelyek
megerősíthetik a tájidentitást, javítják
versenypozícióikat, összhangba hozhatók
az ország-fejlesztés elvárásaival?**

KONKRÉT PROGRAMOK-ESZKÖZÖK

Áthárítható-e a finanszírozás az EU-ra?

**Túl kell-e, túl lehet-e lépni a
„tájidentitásőrző” szerepen és elfogadni a
globalizálódás, univerzálódás kihívásait?**

**Beszéljünk „agycirkulációról”
(brain circulation) agyelvándorlás helyett
a régió és az EU-n belül.**

**Pl. A külföldön tanulók hazahívásával
jelentős és gyors eredményt lehet elérni.**

**Ehhez nélkülözhetetlen a fiatalok
munkába állásának az elősegítése.**

**A szerbiai diploma ekvivalenciája az EU-
ban és a külföldi diploma
versenyképessége a szerbiai
munkaerőpiacon?!**

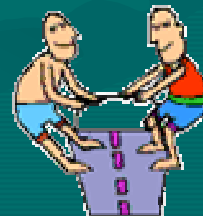

Összefüggő programtervek:

1. A vállalkozási hajlam és a befektetési készség emelése – tőkevonzás, családi vállalkozások, kezdő tőke, hitelek biztosítása
2. Infrastruktúra fejlesztés - beruházások
3. Régiónyitás – tranzíciós pozicionálás
4. Piacigényes szakok és gyakorlatias tudást az egyetemen - felnőttképzés (permanens továbbképzés, számítógép-, nyelvtanulás)

Kohézió – együttlét tudata

- Verseny és együttműködés
 - Érdekek: szigetszerűen vagy együtt
 - Verseny, mint motiváció
 - Kooperáció, mint társadalmi tőke
 - Érdekharmónia, mint cél
- Partnerség és regionális együttműködés
 - Társadalmi tervezés – közös sikerélmény
 - Társadalmi egyensúly és tolerancia
- Nyitottság és innovációs készség
 - Befogadó készség
 - Megújulási készség – változásmenedzsment
- Gazdasági és társadalmi kohézió, kötődés
 - Belső kohézió, mint közös értéktudat!?

Vállalkozási hajlam mutatói:

- munkahelyi karrierfejlesztés, továbbképzés
- sikermotivált, alaptőkebefektető
- új ötletek megvalósítói, kreativitás
- kitartás és állhatatosság a sikertől függetlenül

Vállalkozói rétegek:

- **kreatív értelmiségi** nem pedig a manuális munkás
- **magas-iskolázott** nem az alacsonyan-képzett
- a **férfi** vállalkozóbb a nőnél
- **fiatalok** (35 évig) nem pedig az idősebbek
- a munkahelyi bizonytalanság a **kényszervállalkozás** alapja

KONKLÚZIÓ:

Jövőkép-erősítés a régióban → cél megállítani az elvándorlást

1. Komplex kivitelezhető (reális) fejlesztési programtervek kellene a helyi infrastruktúra és az emberi erőforrás erősítéséről

2. Megélhetési esély – vállalkozási lehetőségek kistérségenként és falun

(munkanélküliség falun: 40-50%)!

A gazdasági fejlesztés a kistérségekben és az oktatástámogatás közös metszete a kitörési programoknak.

A munkahelyteremtés és a humán erő fejlesztés a nyitást és a rugalmas alkalmazkodókészséget jelenti.

TENNIVALÓ:

BERUHÁZÁSOK – ÉLETMINŐSÉG

- 1. A teljességigényű, működőképes infrastruktúra**
- 2. Regionális fejlesztési és kutatóintézeti hálózat kialakítása – a beruházási és vállalkozási hajlam emelése**
- 3. Együttműködő – határon át nyúló, többnyelvű médiahálózattal folyamatosan informálni, közösségbe vonzani a lakosságot**

**Concordia parvae res crescunt,
discordia maximae dilabuntur**

**Egyetértéssel a kicsik is
nagyá lesznek,
széthúzással a legnagyobbak is
elenyésznek**

Támogatók:

**Magyar Tudományos Akadémia Titkársága,
Budapest**

**MTA Etnikai-nemzeti Kisebbségkutató Intézet,
Budapest**

Regionális Tudományi Társaság, Szabadka